

KIS KATIT MEGVERIK

Irta: *Fertsek Ferenc*

KIS KATI totyog fel a lépcsőn, sírva. Szegény ember gyerekének még a sírása is szegényes, csendes, félénk — ezt most megfigyelhettem — nem olyan hangos és követelő, mint a többi gyereké, a szerencsésebb gyerekéké. Kati is csendesen szipogva álldigál a legfelső lépcsőfokon s maszatos kis öklével kergeti a könnyeket a szeméből.

Lulu mindjárt hozzászalad:

— Ki bántott, *Kratyikám*?

— A fiúk... — szipog a kicsi — megveltek...

— Megverték? — botránkozik Lulu —, micsoda fiúk? Gyere, mutasd meg! — és kézenfogja kis Katit.

Kati — cseppet szipog még — eltotyog a béresudvar felé. Ragadós kis mancsával húzza maga után Lulut, akinek a másik karjában én csücsülök. Hirtelen kapott fel — komondor ide, komodor oda — nehogy elemeljen valaki a verandáról. A béresudvarban pár maszatos kölyök. Vicus pöröl velük, de bőg a kis Vicus is.

— Azsok veltek meg — mutat rájuk Kati, de látszik, cseppet sem fél már —, azsok, ni... Vicsust is... merd nem hagyott...

— Na megálljatok! — dörmög Lulu magában s a fiúkhoz lép. — Hányadikba jártok?

Azok zavarban vannak, látszik. Meztelen lábuk ujjával a homokot turkálják szemlesütve s várják, hogy a másik kez'jen szót először.

— Harmadikba — dűnnyögi egy szeplőskepű s utána megy a többi: — elsőbe... én is... másodikba... — s nem néznének Lulura egy viláért.

— Szóval valamennyien iskolások vagytok — bólint Lulu vést= jóslóan —, de köszönni azért nem tudtok? Szép dolog, mondhatom! — A kölykök lejjebb hajtják a fejüket s dűnnyögnek megint csak: — 'csér= tessék...

— Melyik verte meg ezt a kisleányt?

Tán bizony felelnek erre? Hallgatnak ám, akár a sült hal.

Luluban apja *egzecérozható vére* kezd buzogni, látom.

— Mégegyszer nem kérdezem; aki nem felel megpofozom.

— Ni csak, ezt az én kiscsajomat, milyen harcias! Kedvem lenne mosolyogni, ha nem mosolyognék amúgyis mindig, állandóan.

Az egyik gyerek nagysokára felemeli a fejét, ránéz. Ez van a szemében: — A fődesúr jánya... — vállatvon s egyszerűen kiadja a pajtását: — a Jóska vót — mondja s a fejével feléje bök.

— Miért verted meg ezt a kisleányt, hé, felelj! — csodára szigorú a mi Lulunk! Vicus kis Katival olyan tisztelettel néz rá, mint csak bennszülött nézhet a fehér emberre, a Nagy Varázslóra, aki minden csodára

képes, még arra is, hogy egymaga ellássa négy-öt haszontalan fiúnak a baját. — Felelj! — kiált erősebben a kölyökre s egy mozdulattal lesöpri a viharvert mocskos kalapot a fejéről. — Le a tökfödővel, ha velem beszélsz! — s a gyerek csodálattal pillant rá, akár kismedve az állatszeliidítőre.

No lám — hát így megfigyelnek mindent a gyerekek? Megfigyelik, elraktározzák magukban s mikor eljön az ideje, csak előveszik! Nemhiába áll mindig Marci, az öregbéres levett kalappal öregapa előtt, meg a vincellér, kocsisok meg mindenki! Ez bizonyára most mind felbukkan Luluban.

— Minek verted meg ezt a csöpp gyereket, felelj!?

És Jóska most már mit tehet, muszáj felelnie és felel is, kissédacosan:

— Merd hazudott . . .

— Bizsony! Hazsudott! . . . — a kis fogadatlan prókátor bizonyára a Jóska öccse. Annak nézem. Biztos, hogy az. Gyertyázik az orra.

Lulu csodálkozik.

— Aztán mit hazudott volna?

Jóska vállatránt.

— Mindenfélüket . . .

— Mégis — faggatja Lulu.

— Hát aztat, hogy . . . tejet früstököl . . .

— Oszt kaláccsal — tódítja egy másik fiú. Lassan megbátorodnak, látszik.

— Meg hogy kétszer is früstököl egy nap . . . — harmadik is bele szól s hitetlen mosollyal megismétli a hihetlent, a lehetlent: — . . . kétszer is! . . .

— S ez az a nagy hazugság? — valahogy más hangon kérdi ezt most már Lulu.

— Ez is . . . — mondja Jóska ingerülten —, meg más is . . . mindenféle . . .

— Például.

— Aszongya, hogy . . . — s kaparja a földet a lába ujjával Jóska — aszongya, hogy . . . húst eszik . . . mindennap . . .

— Húst! — tódítja a többi is botránkozva, mintha ez lenne a világ legnagyobb hazugsága. — Oszt mindennap . . . — s megvető tekintetek sujtják szegény kis Katit, aki úgy látszik eldicsekedett a napi étrendjével. Hiába, a pletyka sohse vezet jóra!

A gyerekek karéjban sorakoznak Lulu körül s bizalommal tekintenek rá, mint akik érzik a maguk igazságát s most várják a bölcs ítékezést. Lulu elgondolkozva nézi őket.

— Te mit reggelizel — kérdi az egyik kölyköt.

Az csak néz rá. Lulu észbekap, lefordítja a kérdést az ő nyelvére.

— Mit szoktál enni früstökre?

A gyerek vállatránt.

— Kenyeret — mondja — sóval . . .

Egy másik meg: — Én hagymát is kapok a kenyérhő . . . — s egy harmadik: — zsíros kenyeret . . .

— Igen, de télen? — Lulu sürgetve kérdez.

— Télen? — s gondolkoznak a gyerekek — levest . . . Főtt krum-pit . . . — s a kicsi szégyenlősen mondja, a kis fogadatlan prókátor, a kis csorbafogú: — én bort . . .

— Hát ebédre?

— Mikor mit — s Jóska vállatránt. — Ókor aludtتهت, ókor sza-lonnát . . . ződ paprikát kenyérrel . . . télen meg . . . télen jobban csak levest . . .

— Milyen levest? — érdeklődik Lulu, mintha bizony olyan sok-féle leves adódnék a béreskonyhák táján, dehát gyakorlatlan *szociológus* még, látszik.

— Hát . . . — s zavarban van Jóska — krumpilevest . . . meg rán-tottlevest . . . vagy lebbencslevest . . . Mikor hogy . . .

— Mink nem ebédelünk délbe . . . — pöttöm fiúcska mondja, mintha dicsekednék, csak este . . . Akkor főz ebédet ides . . .

— Vasárnap mit esztek? — kérdi Lulu elgondolkozva.

— Vasárnap? — gondolkozik Jóska is, mert ő a csoportvezető, legalábbis ebben az eszmecserében. — Vasárnap?

— Hát néha füstölt húst . . . vagy szalonnát . . . néha meg tésztát . . .

— Csirkét nem szoktatok enni? — kérdi Lulu, mert egy kapirgáló tyúkocskán akad meg a szeme.

— Aztat eladja ides a piarcon — mondja komoly szemmel az egyik gyerek — meg a tojást is.

— És mit vesztek a pénzen, amit kaptok érte? — érdeklődik Lulu.

— Sót . . . meg petrolt . . . meg masinát . . .

Lulut nem kell felvilágosítani, hogy masina: az gyufa; tudja már.

— Meg adóra is kell . . . — másik gyerek mondja.

Nem tudom, Lulunak eszébe jut-e az, ami most nekem: ugyan mi után fizet adót az ilyen szegény nép? Lulu most éppen úgy turkálja a földet a fonott cipője orrával, akár a többi gyerek, a mezítlábasok.

— Apád micsoda? — kérdi a nagy Jóskát.

— Zsellér . . . a Kapor=uraságnál . . . Kapor=pusztán — mondja Jóska s látom, Lulu arca megélenkül.

— Hát nem vagy idevaló? — kérdi. — Azt hittem nálunk szolgáltok.

— Mink egy se nem idevalósiak vagyunk — magyarázza Jóska. — Ha' a szomszéd pusztára . . . De szokunk itt dógozni . . . néha . . . nyáron . . .

— Aztán mit dolgoztok?

— Hát . . . acatolunk . . . meg hernyót írtunk . . . ami akad . . .

Lulu felszabadultan mosolyog.

— Ez a kicsi is? — s meghúzza a Jóska kisöccse fülét.

— Ő csak elgyön velünk — mondja Jóska —, mer nem hagyassuk otthol . . . nincs kire . . .

Lulu gondolkodik, látom. Homloka szigorú ráncokba szárad.

— Idehallgassatok. Most bemegyek a házba és rögtön vissza=
jövök. El ne menjen senki, mert nagy baj lesz belőle. Katika! maradj
itt szívem, míg jövök; ne félj, nem bánanak többé. S te is, Vicus, ma=
radj itt te is és vigyázz Katikára — s megfordul és sietve elrohan velem.
A gyerekek ottmaradnak félelemben és csodálkozásban, nem mernek
szétszaladni, csakugyan. Lulu meg egyenesen a konyha felé rohan.
Rázkódok a karján erősen.

— Öreganya! Öreganya! — s a nagyanya nyakába kapaszkodik —
csak most az egyszer, de igazán most az egyetlen egyszer, tessék nekem
adni egy kis cselédkenyeret . . .

Öreganya örvend.

— Adok én, kicsim, hogyne adnék, máskor is, amikor csak meg=
kívánod; szívesen! Nagyon egészséges kenyér az, apád is azt szereti.
Gyere, vágok neked.

— De nem, öreganya kérem — türelmetlenkedik Lulu —, egy
egészen kicsike kenyeret kérek, de egy egész kenyeret! Ami még egész=
ben van! Majd délben elmesélem, minek kell, de most nagyon sietek!

— Ejha, de titokzatos vagy! — mondja öreganya és kiválaszt egy
valóban jóképű cselédkenyeret (magam is megkóstolnám, ha élnék
vele) — adok kést is, kisleányom, csak hozd vissza szépen.

Lulu megint a nyakába ugrik öreganyának.

— Jaj, köszönöm szépen, mindjárt visszahozom a kést, ne tes=
sék félni — s már rohan is. Annyira siet, hogy engem elfelejt be=
vinni a szobába. Nem bánom, legalább szemmel kísérhetem a fejle=
ményeket.

A gyerekek csakugyan ott vannak, ahol voltak. Vicus és Kati békén
játsszik a Jóska kisöccsével. Gyermekláncfűt gyűjtenek.

Lulu magához inti Katit, kis Kati odatotyog s a karjába helyezi a
kenyeret.

— Gyere csak! — mondja — ezt most te odaadod a fiúknak. Éhe=
sek szegény fiúk. Azért vertek meg téged. Mert te ettél, ők meg nem
kaptak enni.

— Mé nem kaptak? — érdeklődik kis Kati.

— Mert nem volt aki adjon nekik, úgy, mint neked. Most majd te
adsz nekik enni, jó?

— Ezstet mindet? — kérdi kis Kati a kenyérre bökve s a kérdés=
sel inkább józanságáról és gyakorlati érzékéről tesz tanuságot, mintsem
szociális érzéséről, úgy hiszem.

— Igen, igen — sürgeti Lulu —, gyere csak, siess.

Aztán a gyerekek elé áll, akik fásult bocsizemmel nézik és várják,
hogy történjen velük az, ami béresgyerek felől elrendeltetett.

— Gyerekek — mondja Lulu s ügyetlen kézzel megszegi a cipót—,
ezt a kenyeret ez a kisleány adja nektek, akit megvertetek. Oszd ki
szépen Katikám — szól a kicsihez — adj egy karajt mindenkinek. Úgy,
no . . . Ennek is . . . Igen, igen, neki is . . .

— Nekemnek is? — kérdi kis Kati aggódva a fogyó kenyér láttán s Lulu nevetve nyugtatja meg, hogy majd a végén ő is kap, meg Vicus is.

— Tudjátok — szól a fiúkhoz — ez a kisleány éppen olyan nagyon szegény kisgyerek, mint ti vagytok, csakhogy pesti. Azért mi magunkhoz vettük nyárára, mert anyukája olyan szegény, hogy nem tud neki enni adni. A mi konyhánkon eszik abból, amit nekünk főznek. Tehát nem hazudott. Igazat mondott a tejjel, meg a hússal, meg a többivel. Köszönjétek meg neki a kenyeret.

Meg is köszönik. Megköszönik Katinak a karajokat, ahogy illik: köszönöm szépen — és kis Kati csak osztogat mosolyogva. Már nem sajnálja tőlük, úgy látszik rájött az adás ízére. Vagy tetszik neki a játék, az is lehet. Új játék. Kenyérosztás Morzsapusztán . . .

ŐSZI BÚCSÚZÁS

*Most, hogy búcsúznak künt a fecskék,
a nyártól én is búcsúzom.
Isten veled, kedves terecském,
tizenhárom kedves napom
s ugyanannyi csillagos estém!*

*Mint árva fecske, mely visongva járja
falvát körül, úgy búcsúzom;
képzeletem sebeslő loholása
körülkísér a tarka dombokon,
bereppent egy-egy házba, völgynyílásba.*

*S mikor a küszöbről lelép a lábam,
csak akkor, akkor búcsúzom
könnyesen, amúgy istenigazában;
addig nem volt egy búcsúszóm,
de most megszólal a szívem, a szájam.*

*Tegnap este be fényes volt a Vénusz!
Jól tudta, máma búcsúzom
s hogy nem öröm annak a hazatérés,
kit a szíve folyvást szabadba von,
sír az, mint hadba menő nazarénus . . .*

*Jobb volna tán, ha nép kísérne holtan
s zenével esne búcsúzóm!
Ki rengetegben ügyelegette voltam:
önmagamtól is búcsúzom.
Az a fiú azóta hol, de hol van!*